

Współczesne społeczeństwo chińskie od ponad czterech dekad jest areną ogromnych przemian społeczno-gospodarczych. Polityka jednego dziecka (1979-2015) spowodowała zmniejszenie wielkości chińskiej rodziny, wzrost zamożności, a tym samym większe możliwości inwestowania w jedyne dziecko, na przykład poprzez umożliwienie mu studiowania poza Chińską Republiką Ludową. Jednocześnie społeczeństwo chińskie starzeje się w dramatycznym tempie, a państwo odmawia świadczenia opieki nad osobami starszymi, co jest prawnym obowiązkiem rodziny od 1996 r. Proces indywidualizacji w społeczeństwie, tak silnie zorientowany na grupę i poddanym intensywnej transformacji, przy jednoczesnym silnym nacisku kulturowym na realizację konfucjańskiej zasady synowskiej pobożności (xiào), która przez wieki była uważana za podstawę rodziny, jest inspiracją do podjęcia badań na ten temat.

Celem tego projektu badawczego jest zbadanie roli, jaką odgrywa synowska pobożność w codziennym życiu chińskich migrantów mieszkających w Polsce i Australii. Ponadto ważnym celem jest określenie jego znaczenia w konstruowaniu tożsamości osobistej i zbiorowej oraz sposobu w jaki określają swoją rolę w stosunku do starzejącego się rodzica pozostającego w Chinach. Główne pytania badawcze dotyczyć będą również tego, czy istnieją różnice między dwiema grupami migrantów w sposobie definiowania ich pozycji w stosunku do rodziców, a jeśli tak, to w jakim stopniu różnice te wynikają z doświadczeń migracyjnych kraju, w którym mieszkają. Publikacje badające pobożność synowską w kontekście ponadnarodowym zazwyczaj dotyczą percepcji z perspektywy pojedynczego kraju, z wyraźną dominacją analizy oczekiwań opiekuńczych osób starszych. Proponowany projekt wypełni lukę w najnowocześniejszych badaniach, wprowadzając porównawczą międzynarodową analizę pobożności synowskiej, z perspektywy opiekunów, między dwoma krajami o różnej strukturze migrantów: Australią - z najwyższym udziałem migrantów w ogólnej populacji, dobrze zakorzeniona populacja Chińczyków-Australijczyków i Polski - gdzie przepływ imigrantów z Chin jest stosunkowo nowym zjawiskiem. Również z polskiej perspektywy lokalnej istnieje bardzo ograniczony zakres badań społecznych w dziedzinie studiów nt. społeczeństwa chińskiego. Ambicją tego projektu badawczego jest wypełnienie tej luki poprzez przedstawienie perspektywy tego poważnego problemu społecznego charakterystycznego dla większości współczesnych społeczeństw.

W ramach projektu przyjmuję, że synowska pobożność będzie rozumiana jako społecznie skonstruowana tożsamość. Wspomniana wcześniej instytucjonalizacja pobożności synowskiej zniekształca znaczenie tradycyjnie rozumianego obowiązku synowskiego. Próbując przeanalizować motywację do praktyki xiao, teoretyczne odniesienie może również odnosić się do tak zwanej „synowskiej teorii obowiązku”, a dokładniej, trzech jej wariantów teorii długu, wdzięczności i przyjaźni (Keller; 2006). Pogłębiony wywiad z elementami wywiadu narracyjnego, przeprowadzony w ramach moich badań, będzie składał się z trzech części. W pierwszym poproszę o przedstawienie historii migracji respondenta, zwracając uwagę na zmiany w zwyczajach, które miały miejsce po zamieszkaniu w nowym kraju. W drugim pytam o sytuacje w których znajdują się Chińczycy i jakie ogólnie praktyki kulturowe uważają za charakterystyczne dla chińskiej kultury i odróżniające Chińczyków od innych narodowości i kultur. W tej części wywiadu poproszę również respondentów o przedstawienie własnego zrozumienia obowiązków, jakie dzieci mają wobec rodziców. Trzecia część wywiadu będzie poświęcona zadawaniu dodatkowych pytań i ewentualnie pośredniemu uzyskiwaniu informacji na temat realizacji ich obowiązków rodzinnych. Zamierzam skoncentrować badania na grupie ludzi w wieku 20-40 lat mieszkających za granicą przez co najmniej rok, ponieważ są oni szczególnie interesującą grupą Chińczyków. To oni bowiem będą musieli zmagać się z konsekwencjami starzenia się chińskiego społeczeństwa.